

КРИЖАНІВСЬКИЙ Кирило,
здобувач вищої освіти,
Житомирський державний
університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Право власності є одним із фундаментальних інститутів права, який регулює відносини між людьми щодо матеріальних і нематеріальних благ. Воно має важливе значення для економічного розвитку суспільства, забезпечення прав і свобод людини, а також для формування громадянського суспільства.

Історія виникнення права власності в Україні є важливою темою для наукового дослідження, оскільки вона дозволяє проаналізувати генезис цього інституту в нашій державі, а також визначити основні тенденції його розвитку.

Історією виникнення права власності в Україні займалися такі науковці, як М. В. Головка, О. П. Лещенко, В. В. Прокопенко, В. В. Шаповал та інші. Вони вивчали питання виникнення права власності в Київській Русі, козацькі часи, періоди Російської імперії та Радянського Союзу.

У своїх дослідженнях науковці дійшли висновку, що право власності в Україні розвивалося поступово, у міру розвитку суспільства. На ранніх етапах розвитку українського права право власності мало колективний характер, а потім поступово перейшло до індивідуального.

Досі недостатньо вивченими є такі аспекти проблеми виникнення права власності в Україні, як:

- правовий статус власності в Київській Русі;
- правове регулювання відносин власності в козацькі часи;
- правові аспекти націоналізації власності в Радянському Союзі;
- становлення і розвиток права власності в незалежній Україні.

Метою даної статті є дослідження історії виникнення права власності в Україні. Завданнями статті є:

- охарактеризувати основні етапи розвитку права власності в Україні;
- проаналізувати правовий статус власності на різних етапах розвитку українського права;
- виділити основні тенденції розвитку права власності в Україні.

Правовий статус власності - це сукупність прав і обов'язків, які належать суб'єкту права власності щодо об'єкта власності.

На різних етапах розвитку українського права правовий статус власності змінювався.

На ранніх етапах розвитку українського права право власності мало колективний характер. Земля вважалася спільною власністю племені або громади. Правом користування землею наділялися всі члени громади, але право розпорядження нею належало старійшині.

Цей правовий статус власності відображав ранній етап розвитку суспільства, коли економічним базисом була натуральна економіка. У таких умовах земля була основним засобом виробництва, і її використання було пов'язане з інтересами всієї громади.

У XI-XII століттях у Київській Русі починає розвиватися індивідуальне право власності. Це було пов'язано з розвитком феодальних відносин. Феодали отримували землю у власність від князя, і вони могли розпоряджатися нею на свій розсуд.

У козацькі часи в Україні утвердилося право приватної власності. Козаки мали право володіти землею, майном, худобою. Вони могли розпоряджатися своїм майном на свій розсуд, за винятком випадків, коли це було заборонено законами.

Цей правовий статус власності відображав розвиток феодальних відносин в Україні. Козаки були вільними людьми, які мали право володіти власністю.

Після ліквідації Війська Запорозького право власності в Україні було підпорядковано російському законодавству. У Російській імперії право

власності було закріплено в Соборному уложенні 1649 року. Цей документ визначав, що земля, будинки, майно є власністю окремих осіб або сімей.

Правовий статус власності в Російській імперії був обмеженим. Земля, підприємства, засоби виробництва належали переважно дворянству і духовенству. Право власності на особисті речі було обмежене податками і повинностями.

У Радянському Союзі право власності було колективним. Земля, підприємства, засоби виробництва належали державі або колгоспам. Право власності на особисті речі було обмеженим.

Цей правовий статус власності був пов'язаний з ідеологією комунізму, яка проголошувала суспільну власність на засоби виробництва.

Після проголошення незалежності України було прийнято нову Конституцію, яка закріпила право власності на особисті речі, житло, землю, підприємства. Це право було гарантовано державою.

Правовий статус власності в незалежній Україні є демократичним. Усі суб'єкти права мають рівні права щодо власності, незалежно від їхнього соціального стану, політичних поглядів або інших ознак.

Основні тенденції розвитку права власності в Україні можна охарактеризувати наступним чином:

Перехід від колективної до приватної власності. На ранніх етапах розвитку українського права право власності мало колективний характер. Земля, підприємства, засоби виробництва належали громаді, племені, державі. У міру розвитку суспільства і формування ринкової економіки відбувається перехід від колективної до приватної власності. Цей процес відображений у Конституції України, яка закріпила право приватної власності на особисті речі, житло, землю, підприємства.

Розширення прав суб'єктів права власності. Правовий статус власності включає в себе сукупність прав і обов'язків, які належать суб'єкту права власності щодо об'єкта власності. На різних етапах розвитку українського права права суб'єктів права власності змінювалися. У сучасній Україні права суб'єктів

права власності розширюються. Це пов'язано з розвитком ринкової економіки, яка вимагає більшої свободи підприємництва і розвитку приватної ініціативи.

Гарантування прав власності державою. Права власності є одним із фундаментальних прав людини. У сучасній Україні права власності гарантуються державою. Це означає, що держава зобов'язана захищати права власності від порушень, здійснювати заходи щодо їхньої реалізації та відновлення у разі порушення.

Ці тенденції відображають розвиток суспільства в Україні, який характеризується переходом до ринкової економіки та становленням демократичного суспільства.

Історія виникнення права власності в Україні є яскравим прикладом того, як право відображає розвиток суспільства. На різних етапах розвитку українського права право власності мало різний характер, що було пов'язано з економічними, політичними та соціальними факторами.

У сучасній Україні право власності є одним із фундаментальних інститутів права, який забезпечує економічний розвиток суспільства та права людини. Перехід від колективної до приватної власності, розширення прав суб'єктів права власності та гарантування прав власності державою є позитивними тенденціями, які сприяють розвитку економіки та забезпечують права людини.

Ці тенденції будуть продовжуватися в майбутньому, оскільки Україна продовжує розвиватися як демократична країна з ринковою економікою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бойко І.В. Цивільне право Гетьманщини за Кодексом 1743 року дис. ...канд. юрид. наук/І.Й. Бойко. – Львів, 1999. – 192 с.
2. Дзера О. Розвиток права власності громадян в Україні. Київ. Вентурі. 1996.
3. Право власності: навч. посіб. / В. В. Прокопенко, В. В. Шаповал. К.: Знання, 2021. 288 с.

4. Рубаник В. Є. Інститут права власності в Україні: проблеми зародження, становлення й розвитку в період до 1917 року. Історико-правове дослідження. Харків: Легас, 2002. 352 с.

ЛАСТОВЕЦЬ Вікторія,
здобувачка вищої освіти,
Житомирський державний
університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРИЙОМНИХ БАТЬКІВ

Приймна сім'я є сім'єю, яка добровільно взяла на виховання та спільне проживання від одного до чотирьох дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, відповідно до статті 256-1 Сімейного кодексу України. Головною метою прийомної сім'ї є забезпечення належних умов для зростання дітей у сімейному оточенні, де вони отримують необхідну турботу, підтримку та розвиток під покровительством нової сім'ї.

Україна визнає важливість утворення та підтримки прийомних сімей, що відображено в Законі України "Про основи соціального захисту дітей та молоді у Україні". Цей законодавчий акт визначає правовий статус прийомної сім'ї, умови прийому дітей, права та обов'язки прийомних батьків. Також, існують інші нормативно-правові акти, що регулюють порядок утворення та функціонування прийомних сімей, а також встановлюють вимоги до осіб, які бажають стати прийомними батьками.

Особи, які створили прийомну сім'ю, отримують статус прийомних батьків, а діти – прийомних дітей. Прийомні батьки є законними